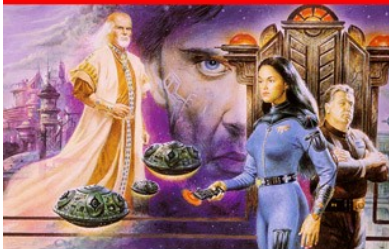

Pasaulinis fantastikos Auksas fondas

SERGEJ LUKJANENKO

SPEKTRAS

PIRMA KNYGA

Sergej Lukjanenko
SPEKTRAS, PIRMA KNYGA
Mokslinis fantastinis romanas

**"SPEKTRAS" 2003-iaisiais apdovanotas
visomis prestižinėmis premijomis: ROSKON,
Bolšaja Uranija, Sigma-F, Bronzovaja Ulitka,
INTERPRESSKON, Zolotoj Kaducej**

Vieną dieną Žemėje pasirodo svetimos civilizacijos būtybės - raktininkai. Padovanoję žmonėms galimybę keliauti po Visatą, neprašo jokio užmokesčio, išskyrus įdomiai papasakotą istoriją. Bet ar tikrai raktininkų tikslai tokie nesavanaudiški? Šitai nusprendžia išsiaiškinti smalsi septyniolikmetė maskvietė Irina ir iškeliauja į tolimą planetą...

Iš rusų kalbos vertė NIDA JAKUBAUSKAITĖ
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
306 tomas. Serija įkurta 1990m.
Сергей Лукьяненко - Спектр
Москва, АСТ, 2002

Copyright © by Sergej Lukjanenko, 2002
Cover art copyright © by J.P. Targete, 2003
Iliustracijos © by V.O. Bondar

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2004
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

PIRMA DALIS

RAUDONA

PROLOGAS

Nuo Aleksandro Sergejevičiaus Puškino laikų visi žino, kad lankyti pagyvenusius giminaičius būtina ir kad tai ne kokia nors prievolė, o kiekvieno gerai išauklėto žmogaus pareiga. Ir Martinas šitą pareigą vykdė. Ne vien, beje, iš mandagumo - jam paprasčiausiai būdavo žmogiškai smagu pasimatyti su dėde, pasėdėti su juo virtuvėje prie puodelio kavos, persimesti pora žodžių - šiaip sau apie ką nors nereikšminga, o kartais ir atvirksčiai - apie tokias galias filosofines problemas, kurioms žmonija dar nesugalvojo nei paaiškinimo, nei atsakymo. Teikdavo jam šitie reguliarūs vizitai dar vieną - irgi grynai žmogišką - malonumą: kai kuriose kompanijose Martiną jau pradėjo tituluoti vardu ir tėvavardžiu, o jis to baisiausiai nemėgo. Ir kaip galėtų rusas pamėgti tokį groteskišką derinį - Martinas Igorevičius? O dėdė tėvavardžiu

niekad į jį nesikreipdavo ir nesiruošė kreiptis. Būdamas geros nuotaikos vadindavo Martiną Martu, o prastos - kandžiai pravardžiuodavo Ide- nu, bet tai, reikia pasakyti, pasitaikydavo retai. Iš visko sprendžiant, prieš trisdešimt su viršum metų įvyko kažkoks radikalus giminių disputas dėl vardo, o Martino tėvas su dėde taip ir liko kiekvienas savo nuomonės. Pats dėdė buvo užkietėjęs viengungis, į klausimą apie vaikus sausai atsakydavo: "Aš nepakankamai informuotas", - bet kažkodėl laikė savo pareiga domėtis mylimo sūnėno gyvenimu ir dalyvauti visuose svarbesniuose šio įvykiuose. Tiesą sakant, dėdė pralaimėjo vienintelį mūšį - dėl vardo, o šiaip jau jam visada pavykdavo pasiekti tai, ko nori. Kartais Martinas jausdavosi iš širdies jam dėkingas, pavyzdžiui, už sužlugdytus šeimos planus nuo kūdikystės mokytį jį groti fortepijonu, už leidimą iškeliauti į tolimą daugiadienį žygį arba nuvažiuoti su draugais autostopu iki paties Piterio. Visus tėvų bandymus pasipriešinti jis užbaigdavo vienodai - dėbtelėdavo iš po surauktų antakių ir niūriai paklausdavo: "Jūs ką auginat - vyrą ar estrados dainininką?"

Estrados dėdė tikrai nemėgo, o iš visų dainininkų gerbė tik Kobzoną ir dar Leontjevą, pastarąjį, beje, droviai patikslindamas: “Už balsą ir charakterį”.

Kad ir koks rūstus būdamas, vis dėlto dėdė turėjo ir šokių tokių žmogiškų silpnybių, kurios ypač išryškėjo per pastaruosius dešimt metų, kai gyvenimas visame pasaulyje nušoko nuo įprastinių bėgių ir pasuko visai jau nebežinia kur. Kiekvienas reagavo savaip, o dėdė staiga atrado savyje snaudžiantį kulinaro talentą ir jeigu anksčiau galėdavo nors visą savaitę gyventi misdamas vien kiaušiniene bei pigiu alumi, tai dabar praleisdavo virtuvėje po gerą pusdienį, o vakarais arba prisikviesdavo svečių, arba pats pas ką nors išeidavo. Martinui tokia silpnybė patiko, nes lankyti dėdę pasidarė dar maloniau. Štai ir šiandien iš anksto pasiskambinęs dėdei ir išsiaiškinęs, jog vakarienei planuojama Vaidachundjado antis, Martinas užėjo į parduotuvę prie metro ir priekabiausiai išrinko vyną. Šiuo atveju gerti, savaime suprantama, reikėjo vengrišką vyną. Tai kas, kad išgirdę apie “vengrišką vyną” pašaipiai nusišyp-

sos ir patriotai, ir estetai - tegu sau į sveikatą giria vieni salstelėjusį "soterną" ir aitroką "tavelį", o kiti ginčijasi lygindami Masandros ir Vengrijos tokajaus aromatus. Be to, Martinas seniai jau įsitikino, kad prie kiekvieno maisto tinka savas, istorijos ir geografijos parinktas akompanimentas. Prie virtų bulvių ir silpnai sūdytos silkės nesugalvota nieko geresnio už paprastą rusišką degtinę, prie aštrios basturmos tinka sodrus armėniškas konjakas (nors kaukazietiškai svetinga basturmos siela priims ir degtinėlę), prie švelnių austrių - baltasis prancūziškas vynas, vėsus ir lengvas, prie riebių ir organizmui kenksmingų dešrelių - čekiškas arba bavariškas alus.

Todėl rinkdamasis vyną Martinas nedvejojo. Pastovėjęs trumpoje eilutėje - priešais jį dvi išrankios pensininkės rinkosi gabalėlį vytinto ispaniško kumpio, "kad būtų kvapesnis", o po to pareikalavo supjaustyti jį "kuo ploniausiai", - Martinas priėjo prie jaunutės nuvargusios pardavėjos. Nusipirko po butelį Balatono baltojo ir Egero raudonojo, truputį paplepėjo su mergina, nes už nugaros niekas, laimei, netrypčiojo laukdamas savo

eilės. Mergaitė pasitaikė miela ir protinga, mokėsi institute, o parduotuvėje dirbo vakarais norėdama užsidirbti vasaros kelionei po Europą. Po minutės neklystantis instinktas pakuždėjo Martiniui, jog mergina, nors ir mielai su juo plepa, bet rimčiau susipažinti nesiruošia, nes jau turi gerą, ištikimą draugą. Todėl jis atsisveikino ir išėjo, tyliai skimbčiodamas į gofruotą popierių suvyniotais buteliais tvirtame maišelyje.

Gatvėje buvo gera. Į Maskvą atėjo vakaras - pirmas tikrai šiltas ir vasariškas vakaras po ilgos, vėsios žiemos. O tai, kad šiandien penktadienio vakaras, malonumą tik didino. Mašinų srautas pamažu aprimo - visi pageidavusieji jau išsivažinėjo po užmiesčius ir į miestą atsėlino ramybė. Važinėjosi paspirtukais ir riedlentėmis vaikai, kuriems nepasisekė išvažiuoti iš miesto savaitgaliui; skverelyje priešais metro derino instrumentus nedidelis džiazas orkestrėlis ir pirmieji pensininkai jau užiminėjo vietas ant skvero suoliukų ruošdamiesi pasiklausyti muzikos, paplepėti, o galbūt ir pašokti. Senutėlis devynaukštis, kuriam gyveno dėdė, stovėjo nuošaliau ir Martinas

patraukė link jo ne pėsčiųjų takeliu, o tiesiai per seną, apleistą sodelį. Pakeliui vos nepabaidė įsimylėjusios porelės, besiglėbesčiuojančios ant suoliuko, bet laiku išgirdo jų karštą šnabždėjimąsi, todėl toliau žengė labai atsargiai ir tyliai, laikydamas priešais save maišelį su buteliais, kad nesuskambėtų.

Atėjo Martinas laiku. Vos atidaręs duris dėdė burbtelėjo sau po nosimi kažką, kas turėjo atstoti pasisveikinimą, ir puolė atgal į virtuvę - traukti iš orkaitės antį. O Martinas kaip visuomet įsispyrė į dideles, svečiams skirtas šliures ir nuėjo į svetainę. Dėdė gyveno kukliai, mažame dviejų kambarių bute, kurio nesiruošė keisti aiškindamas, jog sulaukus šešiasdešimt septynerių į kapus kraustytis dar anksti, o į naują butą - jau per vėlai. Miegamajame - o tuo pačiu ir kabinete - visos sienos buvo nustatytos senomis senutėlėmis knygų lentynomis, kuriose rikiavosi dar senesnės knygos, o štai svetainė buvo įrengta šiuolaikiškai, netgi madingai, beveik "Hi-tech" stiliumi su daugybe blizgančio metalo ir nedūžtančio stiklo lentynėlių, gudria garso bei vaizdo aparatūra, stilin-

gomis garso kolonėlėmis - tokias stiklines kolonėles žinovai ypač vertino, nes muzikai netrukdydavo vibruojančio korpuso garsas. Laukdamas dėdės, Martinas pasirausė tarp diskų, išsirinko Emilio Gilelso atliekamą Bethoveną, o jau po to nusivilko švarką ir įsitaisė prie stalo patogiau.

Dėdės ilgai laukti neteko. Jau po minutės jis įžengė į svetainę, ant įkaitusios skardos nešdamas garsiąją antį - čirškančią, garuojančią, kvėpiančią, apdėtą aplinkui mažulyčiais balandėliais, spėjusiais gerai persisunkti taukais. Pamatęs antį Martinas atkuto, puolė atkimšinėti butelių, keikdamas save, kodėl nesusiprato ateiti anksčiau - juk vynui, po teisybei, derėtų pusvalandį pakvėpuoti, kad išsivėdintų kamščio kvapas ir aromatas atsiskleistų visu puikumu. Bet dėdė vis tiek pagyrė vyną, o po to abu gerą pusvalandį mėgavosi gastronomijos šedevru, tik retkarčiais apsikeisdami replikomis - nepasakysi, kad visai tuščiomis, bet sudominti jos galėtų nebent tik pačius artimiausius žmones: apie Martino tėvus, jau ant-
rą mėnesį leidžiančius saulėtoje Kuboje, apie jaunesnįjį Martino brolių palaidūną, kuris, vos bai-

gęs vieną aukštąją mokyklą, tučtuojau įstojo į kitą - nes juristo profesija jau spėjo nusivilti, o amžiniems juristų priešams žurnalistams staiga pajuto nepaaiškinamą simpatiją. Pakalbėjo ir apie dėdę - apie jo niekam tikusias kepenis, kurioms, žinoma, nepatiks šita vakarienė, apie rūpesčius dėl nuolat perskaičiuojamos pensijos, neleidžiančios dėdei įgyvendinti savo vaikystės svajonių ir aplankyti Madagaskarą. Besišnekučiuodamas Martinas pasidžiaugė, kad dėdė laikosi šauniai, nosies nenukabina, namuose tvarkosi ir pats prisžiūri - prieš vakarienę netgi nepatingėjo pasirišti kaklaraištį, o juk viengungiui jau vien tai - tikras žygdarbis. Po to dėdė pradėjo atsargiai klausinėti apie Martino darbą - labai subtiliai ir apgalvotai, tikėdamasis, kad gal pasiseks užklupti sūnėną netikėtai ir tas ką nors prasitars. Bet Martinas budrumo neprarado, atsipirkdavo aptakiomis bendro pobūdžio frazėmis, nesakė nei "taip", nei "ne", juodoms provokacijoms ir baltais siūlais siūtam pataikavimui liko abejingas, todėl dėdė galų gale paliko jį ramybėje ir kibo į antį.

Ir tą akimirką už lango pasigirdo ūžesys - nors ir

tylus, bet nustelbiantis Patetiškąją sonatą; visai žemai virš namų stogų praplaukė skraidanti lėkšutė ir dingo - matyt, nutūpė. Tučtuojau džiaugsmingai suklegėjo kieme vaikai, įsijungė kažkokio automobilio signalizacija ir dar bent pusę minutės aidėjo širdį veriantys jos klyksmai.

Įvykis visiškai nereikšmingas, bet pokalbis prie stalo pasuko nauja linkme - apie svarbius, valstybinės reikšmės, dalykus. Dėdė pradėjo dėstyti savo nuomonę apie Svetimus, kurią Martinas jau ir taip žinojo, bet vis tiek būdavo priverstas jos klausytis.

Nepasakytum, jog Martinas šios temos vengdavo, bet laikėsi jis vis dėlto savo nuomonės, tik su dėde nenorėjo ginčytis. Todėl vakaras baigėsi kažkaip painiai, skambant dėdės monologui ir nervingai tarškant stalo įrankiams, o kai Martinas pagaliau ryžosi atsisveikinti, jam tikrai gerokai palengvėjo. Dar visa laimė, kad jaunuolis turėjo tikrai pateisinamą priežastį taip anksti išeiti - rytojaus rytą jis iškeliauja "į komandiruotę" ir net pats neturėjo supratimo, kiek šioji gali užtrukti.

1

Lietus pasivijo Martiną kalvos viršūnėje.

Debesys plaukė taip žemai, kad atrodė - pasišokėjęs galėtum pagriebti saują šlapios pilkos vatos. Pirmieji rasos lašai dusliai bumbsėjo į takelį, išmušdavo dulkių fontanėlius, po to akimirksniai nutilo - ir lietus pratrūko ištisine siena.

Takelis tučtuojau pavirto kažkuo panašiu į vandens parko atrakcioną. Balose burbuliavo purvas. Šaltas vanduo upeliais liejosi per kojas, debesys leidosi vis žemiau - ir štai jau Martinas žingsniavo lietuje, pilkoje migloje, pačioje šėlstančios stichijos gilumoje. Sutemo galutinai. Pirmosiomis minutėmis neperšlampamas striukės audinys dar laikėsi, bet po to odą palietė pirmieji drėgmės lašai. Kelnės aplipo kojas, į batus taip pat privarvėjo.

Jis ėjo pirmyn keikdamas ir lietu, pilantį tris šimtus dienų per metus, ir spygliuotus brūzgyvus, dėl kurių takas, priešingai sveikam protui, vedė tiesiai į kalvą, ir savo darbą, ir patį save. Takas ištižo tiesiog bežiūrint, išlaikyti pusiausvy-

rā buvo vis sunkiau, jaunuolis jau nebe ėjo, o ĉiuožė, balansuodamas ir kiekvieną sekundę rizi-kuodamas pargriūti. Karabinas priaugo prie nu-garos ir gerokai pasunkėjo, sulig kiekvienu žingsniu prie padų lipo po pusę pūdo purvo, o viduje viskas irgi ištižo: nosyje šliurpsėjo, gerklė-je gargaliavo, raumenys išbrinko it šlapia vata, net mintys pavandenijo ir išskydo.

Martiną dabar būtų pradžiuginęs bet kas - iš krūmų kyštelėjęs žvėris, švystelėjęs žaibas ir grūmojantis griaustinis, net netikėtos kliūtys, ku-rios priverstų bėgti, ropštis, šokinėti ar šliaužti. Bet aplinkui buvo ramu ir jam beliko tik eiti, mo-notoniškai ir be sustojimo - susilieti su pilka liū-timi.

Žiburėlį virš Stoties jis pamatė tik nusileidęs nuo kalvos. Gal Lietuje atsirado properša, o gal debesys pakilo truputį aukščiau - pro įstrižas pil-kas čiurkšles ėmė mirkčioti švyturys. Raudonas žybtelėjimas, žalias žybtelėjimas, pauzė (nors iš tikrųjų - blyksnis ultravioletiniu diapazonu) ir ryš-ki balta šviesa, akinanti ir kerinti lyg elektros lan-ko švytėjimas. Martinas žengė greičiau. Jis vis

dėlto kelio nepametė.

Po valandos pasiekė Stotį. Iš akmens blokų sumūrytas dviejų aukštų pastatas šitame kalvų ir pelkių krašte. Sunkiomis vyšninėmis užuolaidomis užtraukti langai atrodė kaip apgalvota paveikslo dalis, tik dar labiau pabrėžianti monotonišką aplinkos pilkumą. Tiesiai virš galvos blykčiojo ant aukšto mūrinio bokštelio iškeltas švyturys, o pats bokštelis priminė gal minaretą, o gal mažutį uosto švyturį kažkur pačiame pasaulio pakraštyje.

Verandoje, pintoje supamojoje kėdėje, žiūrėdamas į besiartinantį Martiną sėdėjo vietinis muedzinas ir švyturio prižiūrėtojas viename asmenyje - juodu kailiu apžėlusi maždaug pusantro metro ūgio būtybė. Galvos kailis niekuo nesiskyrė nuo kailio, kuris dengė visą kūną, tik aplink dideles liūdnas akis ir storas lūpas jis buvo kiek trumpesnis. Būtybės kūną dengė tik ilgi, iki kelių, šortai.....

Pastabos

- 1) “Poluška” (sen. rus.) - pati smulkiausia, pusės kapeikos, moneta, o kliento pavardė “Pusgrašis”.
- 2) Nadežda Durova - istorinė asmenybė, Rusijos karų su Napoleonu dalyvė ir didvyrė, elitiiniame kavalerгардų (sunkiosios kavalerijos - raitosios gvardijos) pulke niekada netarnavo: 1807 metais turtingo dvarininko paauglė dukra, persirengusi vyriškais kazoko drabužiais, nuosavu žirgu Alkidu slapčia išėjo iš namų ir prisidėjo prie kazokų pulko; po kelių savaičių Gardino mieste savanore įstojo į reguliariąją armiją (ulonų pulką); veikiančiuose kavalerijos daliniuose tarnavo iki karo pabaigos; pakeitė kelias lengvosios kavalerijos rūšis - tarnavo Mariūpolio husarų pulke, vėliau Lietuvos ulonų pulke; už 1812m. kampanijos metu parodytą drąsą apdovanota koviniais ordinais ir kryžiais; karui pasibaigus išėjo į atsargą; mirė 1866m. sulaukusi 83

metų amžiaus.

- 3) Martinas cituoja A. ir B. Strugackių romaną "Vabalas skruzdėlyne".